Rok IVty Nr. 4. Kraków, dnia 20 Czerwca. Rok 1876.

Wychodzi w Krakowie co tydzień przez czas pory zdrojowo-kąpielowej.

Biuro Redakcyi i Administracyi W KRYNICY w c. k. Zakładzie Zdrojowym.

Prenumeratę miejscową przyjmuje Administracya „**Czasu**" w Krakowie, gdzie także dostać można pojedynczych Numerów „**Krynicy**."

KRYNICA

Tygodnik poświęcony ojczystym Zakładom zdrojowo-kąpielnym.

Redaktor

Dr MICHAŁ ZIELENIEWSKI

Lekarz Rządowy c. k. Zakładu Zdrojowego w Krynicy.

Prenumerata wynosi

w Krakowie na miejscu 1 zlr.
w Monarchii austryacko-węgierskiéj z przesyłką pocztową . . . . . 1 zlr. 20 c.

Numer pojedynczy . . . — 6 „

Należytość za prenumeratę lub za umieszczenie ogłoszeń odsyłać należy **franco** do **Biura Administracyi.**,

TREŚĆ SPRAWOZDANIA O C. K. ZAKŁADZIE ZDROJOWYM W KRYNICY

z roku 1875

podał

Dr. Zieleniewski.

(Ciąg dalszy).

B. Część lekarska.

XI.

W sprawozdaniach z lat ubiegłych o Krynicy, jakie od r. 1858 corocznie drukiem ogłaszaliśmy, kilkakrotnie już nadmieniono, iż leczenie zdrojowe w Krynicy, zastósowane u ciężarnych podczas ich brzemienności, bynajmniéj nie jest przeciwném i żadnych złych następstw za sobą nie pociąga; ale owszem jako wzmacniające, z prawdziwą korzyścią używaném być może u niewiast w czasie ich ciąży lub karmienia. Dziewiętnastoletnie u zdrojów krynickich nasze doświadczenie stwierdziło i tego roku to przekonanie; albowiem i w świeżo ubiegłym sezonie było 12 niewiast brzemiennych, w różnych, bo od 2 do 8 miesięcy ich ciąży, a 2 niewiasty karmiące, które całe leczenie zdrojowe w Krynicy podczas owego sezonu nie tylko bez najmniejszych złych następstw, ale owszem z prawdziwą dla siebie korzyścią odbyły, tak pod względem swego cierpienia, jako też i stanu fizyologicznego, w jakim się znajdowały.

XII.

Dla otrzymania dowodu, jakie choroby zdrojom krynickim przeważnie przekazywane bywają, zestawiamy obok siebie najliczniéj w świeżo ubiegłéj porze zdrojowéj u gości zauważane cierpienia.

Jak wiadomo, okazało:

niedokrewność chorych	430
długotrwałe zapalenie nieżytowe części rodnych niewieścich	257
krwotoki maciczne	114
nadczułość lub zadrażnienie nerwowe	66

To liczebne zestawienie chorób nie przypadkowo, ale stale i oddawna u zdrojów krynickich zauważane, daje nieomylny dowód, iż te a nie inne choroby należą do zakresu działalności leczniczéj szczawy krynickiéj. Praktyką zatém widzimy tutaj stwierdzoną teoryę, albowiem chemiczny skład szczawy krynickiéj wskazuje jéj użycie przedewszystkiem: w **niedokrewności,** w **blednicy** i w **powinowatych tym stanom wadach krwi** — daléj **w długotrwałych nieżytach żołądka lub jelit** ze wszelkiemi ich odmianami — w cierpieniach narządu płciowego u niewiast na osłabieniu opartych, jakoto: w **nieżycie macicy** lub jéj **pochwy** — w **krwotokach macicznych** — a zarazem w **chorobach układu nerwowego z osłabieniem połączonych.**

Wszystkie te przerzeczone działy chorób stanowią zastęp cierpień, które racyonalnie, a z nadzieją najpomyślniejszego skutku, leczeniu zdrojowemu w Krynicy przekazać możemy. Sama częstotliwość tu namienionych chorób, jaką w naszym kraju u osób przewlocznemi cierpieniami dotkniętych napotykamy, wynagradza szczupłość obszaru chorób, Krynicy przekazać się mogących. Wszakże największa korzyść, jaką w ścisłem oznaczeniu granic działalności leczniczéj szczawy krynickiéj, z umiejętnéj teoryi i z długoletniego doświadczenia widzimy, ma tę niewzruszoną zaletę, iż obecnie lekarz praktyczny dostatecznie jest już przekonany, co po Krynicy obiecywać — i czego po niéj spodziewać się może.

XIII.

Na zakończenie niniejszego sprawozdania przystępujemy do ocenienia działalności i skutków terapeutycznych wód krynickich, opartego na badaniach i spostrzeżeniach w dziedzinie Balneoterapii rzeczonych wód, w ciągu 20-letniej naszej praktyki przy tutejszym zdroju dokonanych.

Jak z rozbioru chemicznego wód krynickich wiadomo, tutejszy zdrój główny jest **szczawą wapniowo-żelazistą,** zdrój zaś **słotwiński** jest **szczawą magnezyowo sodowo żelazistą.** To ścisłe zaklasyfikowanie wód krynickich niedosyć, iż nam wskazuje ich użycie: we wszystkich cierpieniach wogóle szczawom alkaliczno żelazistym przekazywanych; ale obserwacye nasze balneoterapeutyczne doprowadziły już do szczegółowego ocenienia działalności wód krynickich w każdéj pojedynczej chorobie, do zakresu szczaw krynickich należącéj. Dzielimy się zatem z Szanownymi Kolegami spostrzeżeniami balneoterapeutycznemi o wodach krynickich w przekonaniu i w nadziei, iż przeświadczeni o ich działaniu i o ich skuteczności, nie odmówią ich zastósowania u swych pacyentów.

Jak już wiadomo, wody krynickie są wskazane:

I) w chorobach krwi;
II) w chorobach trawienia i odżywiania;
III) w cierpieniach układu płciowego;
IV) w cierpieniach układu nerwowego;
V) w cierpieniach układu moczowego;
VI) w chorobach układu kostnego.

Co do I) We wszystkich postaciach chorób, opartych na wadliwém wyrabianiu krwi, znaném pod ogólném nazwiskiem niedokrewności *(Oligocytaemia)*, czyliby postać tego rodzaju cierpień była samodzielną chorobą, lub powikłaniem z innemi, lub też następstwem wielu innych chorób, wody krynickie nigdy nie odmawiają swego zbawiennego skutku.

Samoistna niedokrewność *(Anaemia simplex)* i jéj odmiana występująca na jaw w wieku pokwitania, tak u płci męzkiéj, przedewszystkiem zaś u płci żeńskiéj, znana pod nazwą blednicy *(Chloroanaemia)*, znajduje w wodach krynickich wyborne i niezawodne lekarstwo. O ileby powyższym odmianom niedokrewności, jak to najczęściéj bywa, towarzyszyły przypadłości: złego trawienia, uporczywéj opieszałości stolca, zatkania kałowego, a tém bardziéj objawy nieżytu samego żołądka, lub z nieżytem jelit połączonego, o tyle wody krynickie tém bardziéj do użycia są wskazane i tém zbawienniejszych po nich skutków spodziewać się możemy.

Nie potrzebujemy tutaj dodawać:

1) iż przypadłości złego trawienia, nierozłączne od niedokrewności i blednicy, najlepiéj usuwają same zdroje krynickie, zawierając tak korzystne zespolenie w swych składnikach środków trawienie polepszających, jakiemi są: kwas węglowy i alkalia, a cóż dopiero gdy do działania tych leków dodamy korzystne wpływy stosunków klimacznych Krynicy i odpowiednie pożywienie;

2) iż nadczułość żołądka, a tém bardziéj ogólne rozdraźnienie nerwowe, lub widoczna skłonność do zadraźnienia układu krwionośnego, wymagają pewnych ostrożności i modyfikacyj przy używaniu wód krynickich, jak n. p. zadawania wód krynickich na ciepło, t. j. nieco ogrzanych, z początku w małych dawkach (1 do 1½ uncyi), nie na czczo, ale tuż przed jedzeniem, a nawet użycie ich w maleńkich dawkach, ale częste, prawie całodzienne byćby w takich wypadkach powinno.

3) iż objawy uporczywéj opieszałości stolca, czasami wybornie usuwa sam zdrój słotwiński; gdzieby jednak tenże nie wystarczał, tam korzeń rzewniowy *(Rheum)* lub jego przetwory nigdy nie zawodziły naszych oczekiwań;

4) iż w niedokrewności powikłanéj z dokuczliwemi objawami prostego nieżytu żołądka czyli to samodzielnego, lub z nieżytem jelit połączonego, ową chorobę krwi komplikujące, nadewszystko ich przeważające objawy naprzód uwzględnić i usunąć należało, czyli to zapomocą wód czysto alkalicznych, w miarę potrzeby zadawanych: jakiemi są: wody Szczawnicy, Seltersu, Vichy, Karlsbadu, Emsu i t. p., lub zapomocą leków nerwowo uspakających *(remedia narcotia cerebro spinantia)* lub odwłókniająco przeistaczających *(remedia antiplastica alterantia)*, a działanie wód krynickich podtrzymywać i wspierać wypadało środkami odżywczemi *(remedia euplastica)*, skrzepiającemi *(remedia tonica)* lub wzmacniającemi *(remedia roborantia)*.

Zbyteczném również byłoby tutaj nadmieniać, iż we wszystkich postaciach niedokrewności i blednicy, umiejętne zastosowanie kąpiel ze szczawy krynickiéj (średniéj ciepłoty), ale nie ich nadużywanie; zastosowanie obmywań szczawą krynicką sposobem hydropatycznym wykonywanych, nadewszystko zaś odpowiedni, a do przerzeczonych cierpień zastósowany sposób pożywienia tego rodzaju chorych, i korzystne wpływy stosunków klimatycznych Krynicy, jako miejscowości obdarzonéj wyborném prawdziwie alpejskiém powietrzem, wobec jéj wysokiego nad poziom położenia, były bardzo ważnemi do leczenia niedokrewności zdrojem krynickim.

Użycie przeto wewnętrzne wód krynickich w niedokrewności wspieraliśmy powyżéj wymienionemi sposobami jej zewnętrznego zastósowania, a pomyślny skutek tego rodzaju kuracyi, nigdy nie zawiodło nasze 20-letnie doświadczenie.

Jakoż te same pacyentki, które przez długie miesiące a nawet przez kwartały, najsilniejsze leki żelazne w mieście bez skutku co do ich niedokrewności nadaremnie używały, ci sami chorzy doznawali po 2—3 tygodniowym pobyciu w Krynicy, przy używaniu szczaw krynickich nadzwyczaj błogich i uderzających skutków w swéj niedokrewności.

Napróżno zimny skeptycyzm i niedowarzone szkolarstwo podciągałoby tutaj pod ścisły rachunek ową małą ilość żelaza w wodach krynickich zawartego, w pewnym oznaczonym czasie od chorych użyć się mogących, z ową ilością żelaza, jakie choremu pod tysiąckrotną postacią, poczynając od najdawniejszych i najprostszych przetworów żelaza, aż do najwyszukańszéj i najnowszéj owego leku formy, w równym czasie zadawać możemy.

Nikt nam tego z doświadczenia nie zaprzeczy i zaprzeczyć nie zdoła, że Krynica wraz ze swemi szczawami żelazistemi pomimo, że one tak małą ilość żelaza zawierają, daleko skorzéj, daleko skuteczniéj i daleko więcéj zasadniczo usuwa niedokrewność i blednicę, aniżeli wiele innych przetworów żelaza. Wszakże najskrupulatniejsza krytyka naszéj lekarskiéj wiedzy, wcale powyższemu twierdzeniu sprzeciwiać się nie będzie, jeżeli zważymy, iż rozpuszczone w szczawach żelazo, wobec ich wielkiéj zamożności w kwas węglowy, bardzo łatwo do krwi przechodzi, a więc tém skuteczniejszém się staje, do czego i to dopomaga, że szczawa krynicka nie zawiera wcale innych składników (soli rozwalniających, kwasu wodosiarkowego i t. p.), któreby osłabiały lub udaremniały działalność jéj żelaza. *(C. d. n.)*

KRONIKA WIADOMOŚCI BIEŻĄCYCH

O ZDROJOWISKACH KRAJOWYCH.

Krynica. Z prawdziwém zadowoleniem donosimy, iż zaprowadzenie *leczeń inhalacyjno-pneumatycznych i elektro-terapeutycznych* przez Dra Domańskiego, Docenta Uniw. Jagiell., rzeczywiście tego roku w tutejszém Zdrojowisku niebawem nastąpi; albowiem na wniosek c. k. Dyrekcyi lasów i do-

men zakładem krynickim zarządzającej, Ministerstwo Rolnictwa w chęci przysporzenia tutejszemu zdrojowisku wspomnionego rodzaju kuracyi, dozwoliło udzielić Docentowi Drowi Domańskiemu w Krynicy odpowiedni lokal na czas od 15 Czerwca do 15 Września, celem urządzenia tutaj zakładu inhalacyjno-pneumatycznego i elektro-terapeutycznego.

* * *

Krynica. Dla zadosyćuczynienia oddawna uczuwanéj potrzebie Akuszerki w tutejszym Zakładzie zdrojowym, c. k. Dyrekcya lasów i domen utworzyła po raz pierwszy w roku bieżącym *posadę staléj Akuszerki* dla tutejszego zdrojowiska, udzieliwszy drogą konkursu rzeczoną posadę *pani Jadwidze Rogozińskiéj*, Akuszerce z Krakowa, któréj wspomnione obowiązki w tutejszym Zakładzie rozpoczynają się z d. 15 b. m.

* * *

Krynica. Znani zaszczytnie w literaturze lekarskiéj Drowie Konstanty Rosé, były Profesor Uniwersytetu Warszawskiego, tudzież Witold Jodko-Narkiewicz, Profesor Okulistyki Uniwersytetu Warszaws. przybędą tego roku na dłuższy czas do Krynicy.

* * *

Krynica. Z powodu licznych zapytywań **o rozkład jazdy szybkowozów z Bochni do Krynicy,** donosimy, iż codziennie 14 osób, a w razie odstąpienia miejsca przez konduktora zajmowanego, 16 osób pocztą jechać może do Krynicy, za opłatą Złr. 7 kr. 14 od jednéj osoby. **Szybkowóz odjeżdża z Bochni do Krynicy;**

po raz pierwszy rano o godzinie 1éj minut 30.
„ „ drugi „ „ 7éj „ 50.

W pierwszym razie szybkowóz łączy się bezpośrednio z pociągami Nr. 1 i 5 do Bochni w nocy z Krakowa przybyłemi, w drugim zaś razie szybkowóz odjeżdża z Bochni po przybyciu pociągów (pospiesznego Nr. 2 i mięszanego Nr. 6) ze Lwowa tutaj przyjeżdżających.

II. LISTA GOŚCI
przybyłych do c. k. Zakładu Zdrojowego w Krynicy
od dnia 11 do 16 Czerwca 1876 r.

31.	Spulak Julia, żona majora z Nowego Sącza z synkiem	osób	2	przybyło	d. 10	Czerw.	w Łazienkach Nr. 1.
32.	Juszczakiewicz Karol, kancelista sądowy z Biały	„	1	„	11	„	pod Trąbką Nr. 18.
33.	Keller Hieronim, grawer szkła z Muszyny	„	1	„	11	„	u Seidlera.
34.	Balken Ester, żona kupca z Baranowa	„	1	„	11	„	pod Palmą.
35.	Łopacka Kamilla, żona c. k. Radcy sądu obwodowego z 2-ma dziećmi i służącą z Nowego-Sącza	„	4	„	11	„	u Eisa.
36.	Aiklowicz Paweł, lokaj z familią z Nowego Sącza	„	4	„	11	„	„ Pyża.
37.	Mangel Schewa, obywatelka z Nowego Sącza	„	1	„	11	„	pod Łabędziem.
38.	Zimmermann Psachije, faktor z żoną z Dzikowa	„	2	„	11	„	u Baldingera.
39.	Czyżewicz Roman, c. k. komisarz skarbowy z Sanoka	„	1	„	13	„	„ Weisa.
40.	Jaroszkiewicz Ludwik, płatniczy z Krakowa	„	1	„	13	„	pod Lwem.
41.	Fundament Wincenty, służący „ „	„	1	„	13	„	„ „
42.	Rapp Edmund, kucharz z Krakowa	„	1	„	13	„	„ „
43.	Wierzbicka Wanda, wł. dóbr ze służ. z Piotrkowa (Kr. pol.)	„	2	„	13	„	„ „
44.	Zajączkowska Pelagia, żona c. k. Rządcy lasowego z Tylicza	„	1	„	13	„	pod Cisem.
45.	Balicer Sara, żona złotnika z Krakowa	„	1	„	13	„	„ Kanarkiem.
46.	Braunfeld Joel, handlarz z córką z Nowego Sącza	„	2	„	13	„	u Jodłowskiego.
47.	Monderer Rozalia, obywatelka z Nowego Sącza	„	1	„	13	„	pod 3 koronami.
48.	Haber Eliasz, kupiec z żoną i dzieckiem z Podgórza	„	3	„	13	„	„ „ „
49.	Nicora Katarzyna, żona przedsiębiorcy kolejowego z Muszyny	„	1	„	13	„	u Kamińskiego.
50.	Chranicka Wanda, obywatelka z 2 dziećmi i służącymi z Krakowa	„	5	„	14	„	pod Orłem Nr. 4 i 5.
51.	Kowalecki Paweł, wojskowy z Nowego Sącza	„	1	„	14	„	u Pyża.
52.	Letztcr Moses, krawiec z czeladnikiem z Rudnika	„	2	„	14	„	u Braunfelda.
53.	Weisberg Sali, kupcowa z Nowego Sącza	„	1	„	14	„	pod Łabędziem.
54.	Badner Abraham, kelner „ „	„	1	„	14	„	„ Łososiem.
55.	Senf Feige, kupcowa ze służącą ze Sędziszowa	„	2	„	14	„	u Luxa.
56.	Neumann Ester, żona mydlarza „	„	1	„	14	„	„ „
57.	Horowitz Aron, kupiec z Preszowa (Węgry)	„	1	„	14	„	pod Pagatem.
58.	Szulc Oswald, kupiec z Warszawy	„	1	„	14	„	w Hotelu Krakowskim.
59.	Ziller Chaje, żona speditora z Kolbuszowy	„	1	„	14	„	u Braunfelda.
60.	Geldzeiler Selde, kupcowa „ „	„	1	„	14	„	„ „
61.	Olszewska Zdzisława, żona adwokata z Nowego Sącza	„	1	„	14	„	w Łazienkach Nr. 2.
62.	Górska Florentyna, obywatelka ze służącą ze Suchy	„	2	„	14	„	„ „ Nr. 2.
63.	Frenzel Rajmund, dzierżawca z Biały	„	1	„	14	„	u A. Frenzla.
64.	Rosenwasser Itel, kupcowa z Nowego Sącza	„	1	„	14	„	pod Łabędziem.

65.	Niemczeńko Apollon, kapitan wojsk ros. z żoną z Warszawy	osób 2	przybył d.	15	Czerwca	w Łazienkach
66.	Skołetycki Stefan, naucz. z księciem Wł. Lubomirskim z Krakowa	„ 2	„	15	„	u Seidlerowéj.
67.	Witkiewicz Walenty, kucharz z Krakowa	„ 1	„	15	„	pod 3 różami.
68.	Pachulski Konrad, cukiernik z Krakowa	„ 1	„	15	„	„ 3 różami.
69.	Lipińska Franciszka, żona notaryusza z Heleną Pilat i z pokojową	„ 3	„	15	„	„ Trąbką N. 5 i 6.
70.	Altenberg Henryk, księgarz z Warszawy	„ 1	„	16	„	„ 3 różami.
71.	Agid Klara, kupcowa ze służącą ze Lwowa	„ 2	„	16	„	„ Palmą.
72.	Dimand Gitel, kupcowa z dzieckiem i służącą ze Strzyżowa	„ 3	„	16	„	„ Łabędziem.
73.	Pastorowa Franciszka, wdowa po dziekanie z Radymna	„ 1	„	16	„	„ Sobieskim.
74.	Stromieńska Franciszka, wdowa po notaryuszu z Radymna	„ 1	„	16	„	„ „
75.	Müllerd Maria z Radymna	„ 1	„	16	„	„ „
76.	Pfeffer Mojżesz, kupiec z Nowego Sącza	„ 1	„	16	„	u M. Lura.
77.	Otfinowski Stanisław, kelner z Nowego Sącza	„ 1	„	15	„	w Hotelu Krakowskim.
78.	Mroziński Antoni, kelner z Nowego Sącza	„ 1	„	15	„	„ „ „
79.	Baron Brunicki Emil, c. k. rotmistrz i właściciel dóbr z Hurenka ze służącym	„ 2	„	15	„	w Hotelu Warszawskim.
80.	Ks. Tkaczunyk Senion, ponitencyariusz ruskiego seminaryum ze Lwowa	„ 1	„	15	„	„ „ „
81.	Korngold Berta, kupcowa z familią i służącymi z Warszawy	„ 6	„	16	„	pod Rybą.
82.	Holländer Rosa, żona kupca z Bobowy	„ 1	„	16	„	„ Kanarkiem.
83.	Hochberger Sali, żona kupca ze służącą z Bobowy	„ 2	„	16	„	„ „
84.	Maus Scheindel, żona kupca z Krakowa	„ 1	„	16	„	„ „
85.	Landau Isak, kupiec z Krakowa	„ 1	„	16	„	„ „
86.	Rismag Salomea, żona kupca ze służącą z Brodów	„ 1	„	16	„	„ 3 koronami
87.	Rogozińska Jadwiga, położna z córką z Krakowa	„ 2	„	15	„	„ Zamkiem Nr. 6.
88.	Kohn Racel, żona handlarza że służącą z Radomyśla	„ 2	„	16	„	u Brauna.
89.	Schlemenda Katarzyna, praczka z córką z Bochni	„ 2	„	16	„	„ F. Nowaka.
90.	Rzepka Julia, praczka z Bochni	„ 1	„	15	„	„ T. „
91.	Borkowa Teodor, praczka z Bochni	„ 1	„	15	„	„ T. „
92.	Papisz Samuel, kupiec z żoną z Pińska (Rosya)	„ 2	„	16	„	„ Röslera.
93.	Zajączkowska Gusta, obywat. z dzieckiem i służącą z Działoszyc (Królest. Polsk.)	„ 3	„	14	„	„ „
94.	Rimmer Neche, żona kupca ze służącą z Mielca	„ 2	„	16	„	„ J. Baldingera
95.	Kahan Helena, kupcowa z Bendzina (z Polski)	„ 1	„	16	„	pod Łososiem.
96.	Rap Chane, kucharka z Nowego Sącza	„ 1	„	16	„	„ „
97.	Weis Dine „ z Grybowa	„ 1	„	16	„	„ „
98.	Orkiestra zdrojowa z Krakowa	„ 16	„	16	„	w Kuzniówce.

Razem rodzin 68 czyli **123 osób.**
Pozostało z poprzedniej listy rodzin 30 czyli **96 osób.**
Od otwarcia zakładu było razem 98 „ 219 „

Krynica, dnia 16 Czerwca 1876.

Zygmunt Sokołowski.

Główny Redaktor i wydawca Dr. *Michał Zieleniewski.* Redaktor odpowiedzialny *Józef Łakociński.*

W drukarni „CZASU“. Nakładem c. k. Zakładu Zdrojowego w Krynicy. Rządca drukarni *Józef Łakociński.*